

**Sosyal, Beşeri ve
İdari Bilimler Alanında
Yeni Trendler III**

Editör:

Prof. Dr. Sinan Sönmez

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Yeni Trendler III
Editör: Prof. Dr. Sinan Sönmez,

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design

Baskı: ARALIK 2022

Yayıncı Sertifika No: 49837

ISBN: 978-625-8261-87-5

© Duvar Yayınları

853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir

Tel: 0 232 484 88 68

www.duvar yayinlari.com

duvarkitabevi@gmail.com

Baskı ve Cilt:REPRO BİR

Repro Bir Mat Kağ. Rek. Tas. Tic. Ltd. Şti.

İvogsan 1518. Sokak 2/30 Mat-Sit iş Merkezi Ostim

Yenimahalle/Ankara

**GÖZLEM-KURAM YÜKLÜLÜĞÜ BAKIMINDAN
N.R. HANSON'IN BİLİM TASARIMI**

Mehmet Ali SARI

*Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Felsefe Bölümü
ORCID: 0000-0002-7523-3090*

Bilim üzerine yapılan tartışmalar her ne kadar geçmişten beri süregelmekte olsa da modern bilimin gelişimini gösteren bilimsel devrimler, bilim ve bilimsel bilginin ne olduğu tartışmalarını yoğun bir biçimde etkiler. Özellikle bilim hakkında yaygın bir biçimde ifade edilen geleneksel anlayışın temel iddialarından biri, deney bilimlerinin gelişmesine bağlı olarak deneyin de ön plana çıkması nedeniyle, bilimin temelinde saf deney ve gözlemin yer aldığıdır. Ortodoks bilim görüşü olarak da bilinen bu görüşe göre, bilim yalın gözlemlerle başlamakta ve bilimsel bilgi kendine özgü metotlar ile gözlemden elde edilen veriler üzerine inşa edilmektedir (Yardımcı 2019a: 388). Bu türden bir görüş ilk bakışta özellikle on yedinci yüzyılda Galileo ve Newton gibi bilim insanlarının başını çektiği bilimsel gelişmeler sırasında ve sonucunda yaygın hale gelmiştir. F. Bacon'ın ve çağdaşlarının pek çoğunun temel bir söylem haline getirdiği “şayet doğayı anlamak istiyorsak Aristoteles'in yazılarına değil, doğaya başvurmalıyız” yolundaki inançları kendi dönemlerinin bilimsel tutum ve tavrının temel bir göstergesidir (Chalmers 2008: 10). On yedinci yüzyılın yükselen ve egemen anlayışı, antik çağ filozoflarını, özellikle Aristoteles'in eserlerini ve mukaddes kitabı bilginin yegane kaynağı diye gören orta çağ doğa filozoflarının bu türden düşüncelerini bilgi ve bilim için yanlış düşünceler olarak görmekle birlikte Galileo gibi bilim insanlarının devrimlerinden etkilenecek deneyi bilgi ve özellikle bilimsel bilginin kaynağı olarak görmeye başlamışlardır. Bu türden bir anlayış ve tutum o zamandan buyana bilimin giderek artan başarılarıyla yaygın hale gelmiştir. Bu türden bir anlayışı J. J. Davies “On the Scientific Method” adlı kitabında “Bilim olgular üzerine inşa edilen bir yapıdır” diye ifade etmiştir (Chalmers 2008: 10). Benzer bir biçimde H. D. Antony'nin “Science and Its Background” adlı eserinde söyledikleri Galileo'nun bilimsel başarısını bilim ve bilimsel bilgide deneyin işlevini göstermesi bakımından dikkat çekicidir: “Galileo'nun bir tavır olarak, gelenekten kopuşuna yol açan deney ve gözlemleri pek fazla değildi. Ona göre, gözlem ve deneye dayanan olgular olgu sayılmalıdır, daha önceden benimsenmiş düşüncelere bağlı olanlar değil. Gözlem olguları evrenin benimsenmiş bir şemasına uyabilirdi de uymaya bilirdi de; ne var ki Galileo'ya göre önemli olan şey, olguları kabul etmek ve teoriyi olgulara uyacak biçimde inşa etmektir” (Chalmers 2008: 10; Antony 1948: 145).

Pozitivist yaklaşım olarak da nitelendirilebilecek olan bu anlayış açısından bakıldığında bilim denilen süreç bilim insanlarının yansız olarak gerçekleştirdikleri bir takım duyuşal verilere dayanan gözlem durumlarına ilişkindir. Bu biçimde elde edilen önermeler, başka deyişle gözlem önermeleri aracılığıyla bilimsel bilgiyi meydana getirecek olan yasalar ve teoriler türetilir. Şimdi bu noktada pozitivist bilim anlayışı olarak adlandırılan bilim anlayışının gözlemlerle ilgili konumunda aslına bakılacak olursa birbirini içine girmiş

KAYNAKÇA

1. Anthony, H. D. (1948). *Science and Its Background*, MacMillian: London.
2. Carnap, R. (1996). *Philosophy and Logical Syntax*. Thoemmes Press: Bristol.
3. Chalmers, Alan F. (2008). *Bilim Dedikleri*, (Çev. Hüsamettin Arslan), Paradigma: İstanbul.
4. Davies, J.J. (1968). *On the Scientific Method*, Longman: London.
5. Duhem, Pierre. (1954). *The Aim and Structure of Physical Theory*, Princeton University Press: Princeton.
6. Hanson, N. R. (1958). *Patterns of Discovery*, Cambridge University Press: Cambridge.
7. Hanson, N. R. (1964). "Observation and Interpretation" *Voice of America Forum Lectures: Philosophy of Science Series*, 9.
8. Hanson, N. R. (1965), "Notes Toward a Logic of Discovery", in *Perspectives on Peirce*, R.J. Bernstein (ed.), pp. 42-65. New Haven:
9. Hung, E. (1997). *The Nature of Science Problems and Perspectives*. Wadsworth Publishing Company: London.
10. Koyre, A. (1994). *Yeniçağ Biliminin Doğuşu*, (Çev. Kurtuluş Dinçer), Gündoğan Yayınları: Ankara.
11. Mormann, T. (2008). *The Structure of Scientific Theories in Logical Empiricism*. Cambridge Collections Online, Cambridge University Press: Cambridge.
12. Popper, K. R. (1963). *Conjectures and Refutations*. Harper & Row Press: New York.
13. Yardımcı, A. B. (2019a). Bilimsel Bilginin Sosyolojisi ve Keşif-Gerekçeleştirme Ayrımı Üzerine. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (28), 387-403.
14. Yardımcı, A. B. (2019b). Bilim ve Sözde Bilim: Bilimsel Topluluğun Doğasının Belirlenmesi ve Sözde Bilimin Ayırt Edilmesine Yönelik Sosyal Bir Ölçüt. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 18(2), 567-588.
15. Yardımcı, A. B. (2020). Norton-Brown Tartışması Bağlamında Bilimsel Düşünce Deneyleri. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*, 10(4), 1235-1255.